

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування відділення поліції № 1
Запорізького районного управління поліції Головного
управління Національної поліції в Запорізькій області
05.12.2024**

м. Запоріжжя, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 05.12.2024 групою НПМ здійснено відвідування відділення поліції № 1 Запорізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області (далі – ВнП, відділення поліції).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Короткова Юлія Леонідівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Бізденежний Сергій Романович, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Запорізькій області.

Відділення поліції розташоване за адресою: вул. Посадочна, 4а, м. Запоріжжя, Запорізька область, 69106.

Керівництво – т.в.о. начальника полковник поліції Морозов Сергій Вікторович.

Штатна чисельність ВнП складає: за штатом – 82, з них атестований склад – 78; за списком – 67, вільний найм – 4.

Відвідування проведено за присутності:

т.в.о. начальника ВнП полковника поліції Морозова Сергія Вікторовича;

старшого інспектора з особливих доручень відділу уповноважених з контролю за дотриманням прав людини в поліцейській діяльності (з дислокацією в Запорізькій області) управління дотримання прав людини Департаменту головної інспекції та дотримання прав людини Національної поліції України майора поліції Складової Людмили Володимирівни.

Відділення поліції розташоване у двоповерховій будівлі. При вході в будівлю розміщено вивіску з найменуванням підрозділу поліції (фото 1).

У вестибюлі розміщується чергова частина та фронт-офіс, що забезпечує пропускний режим і здійснює реєстрацію доставлених, запрошених і відвідувачів, доступ яких до приміщень відділу поліції здійснюється після реєстрації у Журналі обліку доставлених, відвідувачів і запрошених (фото 2).

На стенді у вестибюлі наявна інформація про графіки прийому громадян керівництвом відділення поліції (фото 3). Інформаційні стенди та скринька для скарг і пропозицій закріплені у місці, доступному для відвідувачів.

На першому поверсі облаштовано кімнату прийому громадян сектору кримінальної поліції та громадську приймальню, які забезпечені письмовими столами, стільцями, оргтехнікою та інформаційними стендами (фото 4, 5, 6, 7).

У відповідності до вимог Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затверджені

наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026, у відділенні поліції внутрішні камери відеоспостереження забезпечені можливістю архівації даних не менше 30 діб.

Групою НПМ оглянуто службові кабінети співробітників відділення поліції. Сторонніх осіб (окрім співробітників поліції) зафіксовано не було, предметів, які можуть бути застосовані для катування чи психологічного тиску не виявлено.

З'ясовано, що у відділенні поліції проводяться комісійні обстеження службових приміщень та транспортних засобів щодо виявлення заборонених предметів, які можуть бути засобами катування або неналежного поводження.

Встановлено, що особовий склад відділення поліції пройшов підготовку щодо володіння знаннями та практичними навичками надання домедичної допомоги.

За період 2024 року співробітниками відділення поліції затримано: за вчинення адміністративних правопорушень – 61 особу, затриманих за підозрою у вчиненні злочину – 14 осіб, затриманих на підставі ухвали слідчого судді, суду – 19 осіб.

Під час відвідування затриманих, доставлених осіб у приміщенні поліції не перебувало.

Попереднє відвідування відділення поліції групою НПМ здійснено 05.05.2023, виявлені під час відвідування порушення та недоліки не усунуті.

Як позитивні здобутки підрозділу ВнП слід відмітити облаштування двох запасних командних пунктів (далі – ЗКП) для розміщення підпорядкованого особового складу відділення поліції та управління добовими нарядами на території Заводського району м. Запоріжжя, у разі необхідної потреби під час балістичної загрози та ускладнення оперативної обстановки в умовах воєнного стану, з яких один розташований на відстані 450 метрів від підрозділу у підземному укритті (бомбосховищі) на території підприємства та другий знаходиться у підвальному приміщенні адміністративної будівлі підрозділу. Обидва ЗКП обладнані радіозв'язком та Інтернет мережею, комп'ютерною технікою, спальними місцями, запасом медикаментів та продуктів харчування, питною водою.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. У порушення вимог пункту 3 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561, підпунктів 9, 10 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських», у відділенні поліції не функціонує кімната для проведення слідчих дій. Під час відвідування встановлено, що у ВнП проводяться ремонтні роботи з облаштування слідчої кімнати (фото 8).

Групою НПМ встановлено, що проведення процесуальних дій із затриманими

та доставленими особами здійснюється в службових кабінетах відділення поліції без належної відеофіксації таких дій, оскільки кабінети не оснащені засобами відеоспостереження та звукофіксації. Про те, що слідчі дії проводяться у службових кабінетах підтверджено самими працівниками поліції при спілкуванні з групою НПМ.

Відповідно до пункту 7 розділу VI Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), з метою забезпечення прав затриманих осіб, розгляд обставин їх затримання або доставлення до територіального підрозділу поліції, опитування й інші процесуальні дії з відвідувачами, запрошеними та доставленими до територіального підрозділу поліції особами проводиться в спеціально облаштованих службових приміщеннях територіального підрозділу поліції, які охоплюються системою цілодобового відеоспостереження, із забезпеченням можливості зберігання записів не менше 30 діб, з обов'язковим виведенням відеозображення в режимі онлайн на монітор чергового чергової частини. У разі тимчасової відсутності в адміністративній будівлі органу (підрозділу) поліції спеціально відведених та облаштованих службових приміщень або недостатньої їх кількості для забезпечення повноважень поліції опитування й інші процесуальні дії з відвідувачами, запрошеними та доставленими особами можуть проводитися в службових кабінетах поліцейських, визначених керівником органу досудового розслідування, з відеофіксацією таких дій у встановленому порядку.

У порушення вищезазначених вимог Інструкції керівництвом відділення поліції не визначено службових кабінетів поліцейських, у яких можуть проводитись процесуальні дії, та не забезпечено їх відеофіксацію.

Порушення вимог щодо умов проведення слідчих дій та відеофіксації може мати серйозний негативний вплив на дотримання прав затриманої особи та може викликати сумнів у законності проведення слідства. Такі дії можуть порушувати принципи прозорості та об'єктивності, а також можуть стати підставою для відмови у засудженні особи, яка була затримана та піддана слідчим діям у таких умовах.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Комітет) у Другій Загальній доповіді [CPT/Inf (92) 3]) наголошував, що електронні записи є додатковою гарантією недопущення жорстокого поводження із затриманими особами та надають також значні переваги самій поліції, оскільки виключають безпідставні звинувачення у фізичних чи психологічних знущаннях. Наявність записів здійснених поліцією допитів також зменшить вірогідність навмисної відмови затриманих осіб від попередньо наданих свідчень.

2. У порушення підпункту 1 пункту 1 розділу VII Інструкції, у відділенні поліції кімнати для затриманих не використовується (фото 9, 10). Наказом Запорізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області від 18.04.2023 № 465 «Про забезпечення дотримання прав і свобод осіб при поміщенні (звільненні), утриманні їх у КЗ Запорізького РУП ГУНП в Запорізькій області (з урахування підпорядкованих підрозділів)»

заборонено використання кімнат для затриманих для утримання осіб з 20.04.2023 до усунення недоліків, зазначених в актах обстеження кімнат затриманих.

На даний час заходів щодо відновлення функціонування та приведення умов утримання в зазначених кімнатах до вимог національних та міжнародних стандартів не вжито.

Перебування затриманих осіб у відділенні поліції без поміщення їх до кімнат тимчасового затримання може призводити до утримання їх в умовах несвободи під контролем працівників поліції у непередбачений законом спосіб, незабезпечення необхідним харчуванням, питною водою, вільним доступом до туалета тощо.

3. При вибірковій перевірці посадових інструкцій (функціональних обов'язків) працівників відділення поліції встановлено, що до посадових інструкцій не внесено інформацію про заборону катувань, що є порушенням вимог статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, згідно якої кожна держава-сторона включає заборону катувань до правил чи інструкцій, які стосуються обов'язків і функцій персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до утримання під вартою й допитів осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення, або до поводження з ними.

4. Під час відвідування встановлено порушення ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених до органу (підрозділу) поліції. Зокрема встановлено, що не всі графи журналу заповнені повним обсягом. Так у графі 5 не завжди зазначається прізвище, посада працівника, яким особу доставлено, запрошено до відділення поліції (фото 11). Після складання необхідних матеріалів стосовно доставленої (запрошеної) особи поліцейський, який доставив особу до органу (підрозділу) поліції, має проставляти в графі 7 інформацію про вжиті до неї заходи. Проте у графі 7 журналу майже не зазначаються ужиті стосовно доставленої особи заходи (складено протокол, відібрано пояснення тощо). Також встановлені випадки не зазначення в даній графі часу залишення доставленою (запрошеною) особою відділення поліції (запис № 19 від 10.06.2024 про доставлення громадянина [REDACTED] до відділення поліції на допит о 15 год 20 хв, час вибуття з ВнП відсутній). У графі 6 журналу дуже часто вказується мета доставлення/прибуття як «бесіда», що дає підстави стверджувати про формальне відношення до організації процесу реєстрації відвідувачів/затриманих (фото 12, 13).

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

5. У порушення вимог пункту 17 розділу VI Інструкції у відділенні поліції не обладнано кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками, у зв'язку з чим такі побачення проводяться у службових кабінетах або у кімнаті для прийому громадян.

Відповідно до пункту 17 розділу VI Інструкції зустріч затриманого та його захисника в кімнаті для конфіденційного побачення має відбуватися під візуальним

контролем уповноваженої службової особи, але в умовах, що виключають можливість передачі будь-яких сторонніх предметів, прослуховування чи підслуховування, з метою забезпечення законності під час проведення такої зустрічі та заходів безпеки.

Службові кабінети не оснащені засобами відеофіксації, що унеможливорює візуальний контроль уповноваженої службової особи під час зустрічі затриманих осіб із захисниками з метою забезпечення законності під час проведення такої зустрічі та заходів безпеки.

Згідно з пунктом 18 розділу VI Інструкції відеофіксація побачення здійснюється в спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту розмови затриманого із захисником, який до нього прибув.

Не допускаються підслуховування, слуховий контроль та фіксація повідомлень, переговорів чи розмов захисника і затриманого, у тому числі за допомогою технічних засобів фіксації мовленнєвої інформації (пункт 19 розділу VI Інструкції).

Таким чином, приміщення кімнати для прийому громадян не відповідає вимогам конфіденційності, які передбачені у пунктах 18, 19 розділу VI Інструкції, оскільки у кімнаті присутня камера відеоспостереження із звукозаписом, що не забезпечує конфіденційність під час проведення зустрічі затриманих осіб із захисником.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю, ратифікована Законом України №1767-VI від 16.12.2009, стаття 21 Конституції України).

6. Згідно зі статтями 4, 26, 34 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» діяльність держави щодо осіб з інвалідністю виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті та полягає, серед іншого, у виявленні, усуненні перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб, у тому числі стосовно доступу до об'єктів громадського та цивільного призначення.

Конвенція про права осіб з інвалідністю визначає необхідність забезпечення особам з інвалідністю доступності фізичного, соціального, економічного та культурного оточення, охорони здоров'я та освіти, а також інформації та зв'язку, що може сприяти створенню для них можливості повною мірою користуватися всіма правами людини та основоположними свободами.

Відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд для маломобільних груп населення» (далі – ДБН), при проєктуванні об'єктів, доступних для МГН, повинні бути забезпечені, зокрема, доступність місць цільового відвідування і безперешкодність переміщення всередині будинків і споруд, безпека шляхів руху (у тому числі евакуаційних).

У порушення вимог ДБН усередині будівлі ВнП не облаштоване засобами безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп

населення (фото 14).

У відділенні поліції відсутній адаптований санвузол для осіб з інвалідністю згідно вимог ДБН.

Не виявлено жодних пристосувань для осіб з вадами зору (відповідних поручнів, покажчиків шрифтом Брайля тощо). Тактильні елементи доступності які повинні надавати особам з порушенням зору необхідну і достатню інформацію, яка сприяє самостійній орієнтації в інфраструктурі усіх населених пунктів, у тому числі в вулично-дорожньому просторі, у житлових та громадських будівлях і спорудах.

Відсутнє нанесення контрастного кольорового маркування на початок та закінчення внутрішніх сходів будівлі, нанесене на першу та останню сходинку сходового маршу по всій ширині.

Відповідно до частини другої статі 6 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» форми дискримінації з боку державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, юридичних осіб публічного та приватного права, а також фізичних осіб, визначені статтею 5 цього Закону, забороняються.

Інше:

7. Під час відвідування групою НПМ виявлено, що на деяких дверях службових кабінетів відсутні таблички із зазначенням посад та прізвищ працівників, які в них працюють (фото 15). Через це в разі потреби можуть виникнути складності зі встановленням, у яких саме службових приміщеннях перебували затримані чи доставлені особи, у разі надходження скарг на неналежне з ними поводження з боку працівників поліції.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головному управлінню Національної поліції в Запорізькій області:

забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування відділення поліції;

розглянути можливість фінансування ремонтних робіт для відновлення роботи кімнат для затриманих з метою забезпечення належних умов утримання відповідно до норм міжнародного та національного законодавства та облаштування доступності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення до відділення поліції.

Відділенню поліції № 1 Запорізького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Запорізькій області:

відновити роботу кімнати для проведення слідчих дій, обладнавши її відповідно до встановлених законодавством вимог;

до завершення ремонтних робіт у кімнаті для проведення слідчих дій визначити службові кабінети відділення поліції, у яких можуть проводитись процесуальні дії та забезпечити відеофіксацію таких дій;

відновити роботу кімнат для затриманих та забезпечити належні умови утримання відповідно до норм міжнародного та національного законодавства;

обладнати у відділенні поліції кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками;

внести до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) усіх поліцейських відділення поліції інформацію про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

забезпечити належне ведення службової документації, зокрема журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених до органу (підрозділу) поліції;

вжити заходів щодо забезпечення належного рівня інклюзивності і вільного доступу до відділення поліції особам з інвалідністю та маломобільним групам населення;

встановити на усіх дверях службових приміщень відділення поліції таблички із зазначенням посад та прізвищ працівників, які в них працюють.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

Фотознімки, отримані за результатами відвідування відділення поліції.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

Юлія КОРОТКОВА

Фото 1

Фото 2

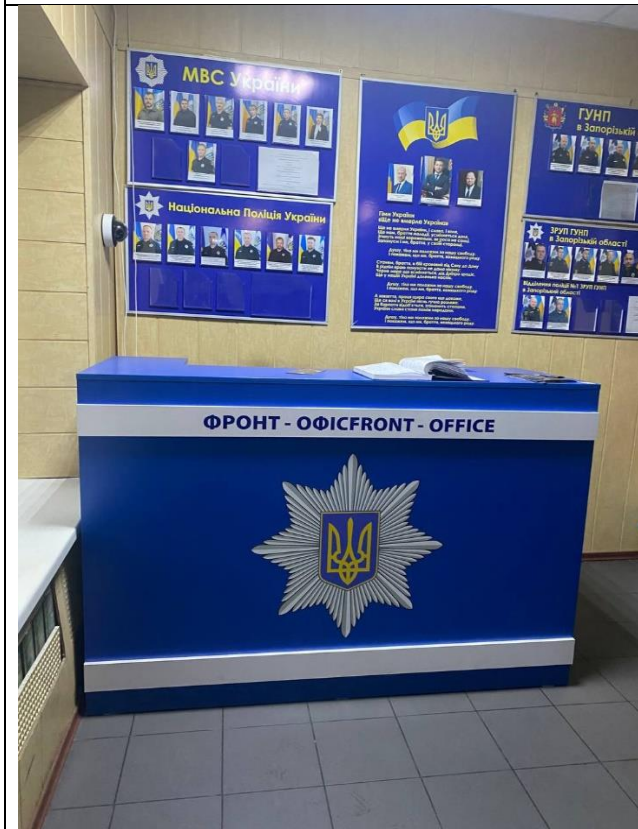

Фото 3

ГРАФІК
особистого прийому громадян керівництвом Відділення поліції №1 ЗРУП ГУНП
в Запорізькій області

Посада, прізвище, ім'я, по батькові	Дні прийому	Час прийому
Т.з.о начальника ВП МОРОЗОВ Сергій Вікторович	понеділок	10.00-12.00
Т.з.о заступника начальника ВП пресекретаріату діяльності ВІТВИЦЬКИЙ Антон Сергійович	вівторок	10.00-12.00
Заступник начальника ВП начальник слідчого відділу УСТИМЕНКО Олександр Петрович	півторок	10.00-12.00

Фото 4

Фото 5

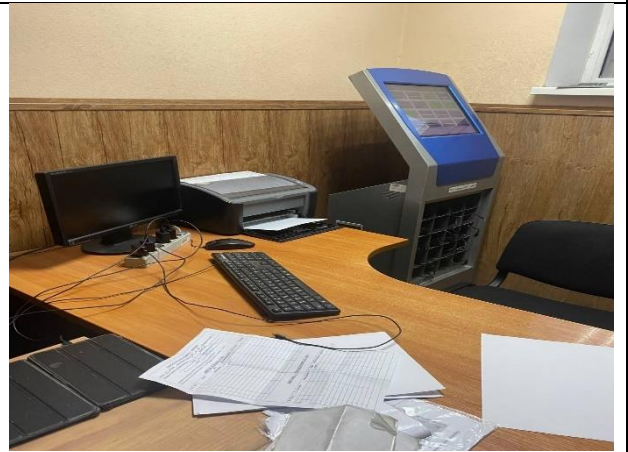

Фото 6

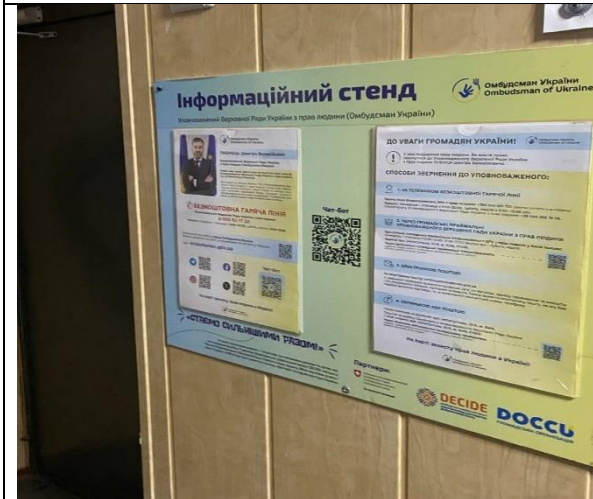

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

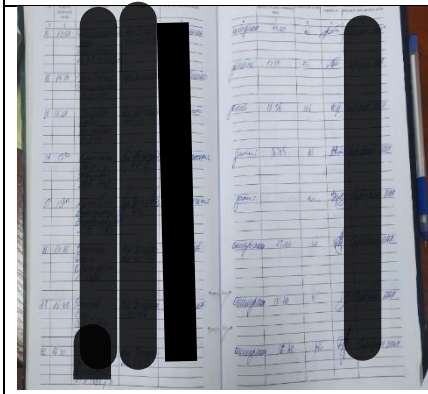

Фото 12

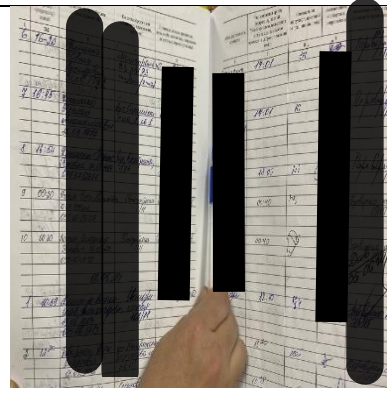

Фото 13

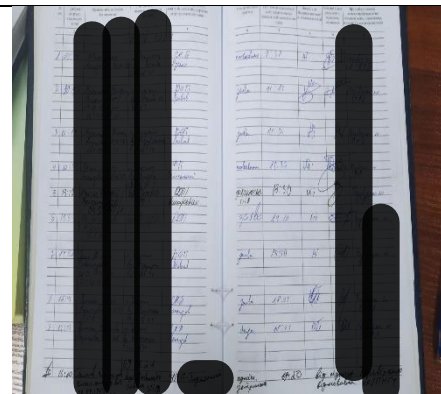

Фото 14

Фото 15

